

ФУҚАРОЛАР МАНФААТИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ — ДАВЛАТ БУРЧИ

Худойкулова Нилуфар Жамоловна

Қашиқадарё вилояти Қариш шаҳар,

Ахборот технологиялари ва менежмент университети талабаси

Аннотация. Ушбу мақолада фуқаролар манфаатларини ҳимоя қилишнинг давлат фаолиятидаги ўрни ва аҳамияти ёритилган. Муаллиф фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, ижтимоий адолат ва қонунийлик тамойилларини амалга ошириш масалаларини таҳлил қилади. Шунингдек, давлат ва жамият муносабатларида инсон манфаатининг устуворлиги, ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этишдаги ўзаро боғлиқ жараёнлар ҳақида фикр юритилади.

Калит сўзлар: фуқаролар манфаати, давлат бурчи, ҳуқуқий давлат, адолат, қонунийлик, фуқаролик жамияти, инсон ҳуқуқлари.

Кириш

Ҳар қандай демократик давлатнинг асосий вазифаси фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишдан иборатдир. Давлатнинг қудрати, унинг сиёсий ва иқтисодий барқарорлиги аввало инсон ва фуқаро манфаатларига қай даражада эътибор бериши билан белгиланади. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 13-моддасида “Давлат инсон ва фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини энг олий қадрият сифатида эътироф этади” деб белгиланган. Бу норма фуқаролар манфаатини таъминлаш давлат фаолиятининг асосий йўналишларидан бири эканлигини кўрсатади.

Фуқаролар манфаатини ҳимоя қилиш давлатнинг асосий вазифаларидан бири ҳисобланади. Ҳар бир демократик жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва манфаатлари давлат томонидан таъминланиши керак. Давлат, ўз навбатида, фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоялаш, ижтимоий адолатни таъминлаш ва хавфсизликни кафолатлаш учун масъулдир.

Асосий қисм

Давлат фуқаролар манфаатини ҳимоя қилишда бир қатор механизмларни амалга ошириши керак. Бунга қонун чиқариш, ижтимоий дастурларни амалга ошириш ва фуқаролар билан мўлжалланган алоқа киради. Давлат органлари фуқароларни ҳимоя қилиш учун самарали сиёсат олиб бориши шарт.

Фуқаролар манфаатини ҳимоя қилиш йўналишлари

1. Иқтисодий ҳимоя — иш ўринлари яратиш, меҳнат ҳуқуқларини таъминлаш, кам таъминланган аҳолига ёрдам бериш.
2. Ижтимоий ҳимоя — таълим, тиббиёт, пенсия, ногиронлар ва ёшлар учун имкониятлар яратиш.
3. Ҳуқуқий ҳимоя — ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқлари суд ва қонунлар орқали кафолатланиши.

4. Сиёсий ҳимоя — сўз эркинлиги, фикр билдириш ва сайлов ҳукукини таъминлаш.

Фуқаролар манфаатини ҳимоя қилиш кўп қиррали тушунча бўлиб, у ҳукукий, ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий соҳаларни қамраб олади. Давлатнинг ҳар бир органи — парламент, ҳукумат, суд тизими, маҳаллий бошқарув органлари — ўз ваколатлари доирасида фуқароларнинг қонуний манфаатларини таъминлаш учун масъулдир.

Биринчидан, ҳукукий ҳимоя масаласи муҳим ўрин тутди. Ҳукукий давлат тамойилларига кўра, барча фуқаролар қонун олдида тенг бўлиб, давлат уларнинг ҳуқуқлари бузилган ҳолларда самарали ҳимоя механизмларини таъминлаши шарт. Суд тизимининг мустақиллиги, адвокатура фаолиятининг эркинлиги ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ҳолислиги шу мақсадга хизмат қилади.

Иккинчидан, ижтимоий ҳимоя давлат бурчининг ажралмас қисми ҳисобланади. Ижтимоий сиёсат орқали аҳолининг кам таъминланган қатламларини қўллаб-қувватлаш, соғлиқни сақлаш, таълим ва меҳнат соҳаларидаги кафолатларни таъминлаш орқали давлат фуқароларнинг ҳаёт даражасини оширишга интилмоқда.

Учинчидан, инсон манфаатларининг устуворлиги фуқаролик жамиятини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга. Давлат ва нодавлат ташкилотлар ҳамкорлигида аҳолининг ҳукукий онгини ошириш, жамоатчилик назоратини кучайтириш орқали фуқароларнинг ўз манфаатларини ҳимоя қилиш имкониятлари кенгайди.

Шунингдек, сўнгги йилларда Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислохотлар — суд-ҳуқуқ тизимини модернизация қилиш, аҳоли мурожаатлари билан ишлаш тизимини такомиллаштириш, электрон ҳукуматни жорий этиш каби чоралар — фуқаролар манфаатини давлат сиёсати марказига айлантиришга хизмат қилмоқда.

Ҳар бир давлатнинг барқарорлиги ва ривожи, энг аввало, унинг халққа бўлган муносабатига боғлиқ. Агар давлат халққа нисбатан ижобий ёндашса, унинг эҳтиёжларига, орзу-умидларига, дард ва қийинчиликларига бефарқ бўлмаса, бундай юртда адолат, тотувлик ва фаровонлик қарор топади.

Халқ — ҳар бир давлатнинг пойдевори.

Шу боис давлат раҳбарлари ва масъул шахслар халқ билан доимий мулоқотда бўлиб, уларнинг муаммоларини эшитиб, ечим топишга ҳаракат қилиши керак. Ижобий ёндашув — бу фақат яхши сўз айтиш эмас, балки ҳар бир фуқарога амалий ёрдам кўрсатиш, унинг ҳаётини енгиллаштириш, имкониятлар эшигини очиш демакдир.

Ижтимоий адолат ва тенглик принципларига асосланган жамиятда фуқаролар ўз манфаатларини ҳимоя қилишда бир хил имкониятларга эга бўлиши керак. Давлат ижтимоий адолатни таъминлаш орқали фуқароларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳолатини яхшилашга ёрдам бериши лозим.

Давлат органлари фаолияти. Давлат органларининг фуқаролар манфаатини ҳимоя қилишдаги фаолияти уларнинг самарадорлигига боғлиқ. Фуқаролар билан очиқ мулоқот ўрнатиш, шикоятларни кўриб чиқиш ва муаммоларни ҳал этиш жараёнида фуқаролар иштирокини таъминлаш муҳимдир. Шунингдек, давлат органлари фуқароларни хабардор

қилиш ва уларнинг ҳуқуқларини билишларини таъминлаш учун турли тадбирлар ўтказиши керак.

Мамлакатимизда "Инсон қадри учун" тамойили асосида амалга оширилаётган ислохотлар айнан шу ғояга хизмат қилади. Бугун давлат органлари халқ учун, фуқаролар манфаати йўлида ишламоқда. Таълим, соғлиқни сақлаш, уй-жой, иш билан таъминлаш соҳаларида амалга оширилаётган ишлар ҳам халққа ғамхўрликнинг ёрқин намунасидир.

Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликлари инсон ҳуқуқларининг асосий элементларидир. Уларнинг орасида ҳаётга, озодликка, таълимга, соғлиқни сақлашга ва бошқа асосий ҳуқуқларга эга бўлиш керак. Давлат ушбу ҳуқуқларни ҳимоя қилиш учун қонунлар, дастурлар ва механизмларни ишлаб чиқиши зарур.

Хулоса

Хулоса қилиб айтганда, фуқаролар манфаатини ҳимоя қилиш — бу давлатнинг нафақат ҳуқуқий, балки ахлоқий бурчидир. Инсон манфаатларини биринчи ўринга қўйган давлатгина ҳақиқий демократик ва адолатли жамият барпо этиши мумкин. Бу жараёнда давлат органлари, фуқаролик жамияти институтлари ва ҳар бир фуқаро ҳамкорликда фаолият юритиши зарур. Фақат шундагина фуқароларнинг ҳақиқий ҳимояси ва фаровон ҳаёти таъминланади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Тошкент: "Ўзбекистон", 2023.
2. Мирзиёев Ш.М. Инсон қадри учун. – Тошкент: "Ўзбекистон", 2021.
3. Каримов И.А. Ўзбекистон — ҳуқуқий давлат куриш йўлида. – Тошкент: "Ўзбекистон", 1995.
4. Хамидов А. Фуқаролик жамияти ва давлат муносабатлари. – Тошкент: "Фан", 2019.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти: www.president.uz
6. Абдуллаев, С. (2021). "Ижтимоий адолат ва унинг аҳамияти". Тошкент: Ўзбекистон Миллий Университети нашри.
7. Акрамов, Д. (2019). "Давлат ва фуқаролар: ўзаро муносабатлар". Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий Фанлар Институти.